

Zijn betoog, dat als een vrij scherp requisitoir klinkt, laat Pierson uitloopen op een ernstige vraag: „Is voor de Vrije Universiteit Kalvijn slechts een naam? Het Calvinisme slechts een leus, een symbool? Dat zij het dan uitspreke. Of acht zij den Hervormer, wien het zoo dikwerf hapert aan zedelijke grootheid zoowel als aan aantrekkelijke vroomheid, in allen ernst een karakter waarop het goed is de jongelingschap te wijzen? In het laatste geval is zij gehouden ons een beeld van Kalvijn te geven, dat èn door de authentieke bescheiden gewaarmerkt wordt èn in staat is onze blindheid voor zijne verdienste, niet als theoloog, niet als steunpilaar der reformatorische beweging in Zwitserland, maar als leidsman en voorbeeld te genezen.”³⁾

De hier geboden visie op Calvijn bleef niet onweersproken.⁴⁾ Toch is het niet zo, dat er toentertijd van de zijde der Vrije Universiteit een opzettelijke en grondige weerlegging tegenover werd geplaatst. Op den gedenkdag van haar vijfenzeventig-jarig bestaan zij het mij daarom vergund naar het bedoelde onderwerp terug te grijpen. Nog altijd heeft dit, meen ik, niets van zijn betekenis en zijn bekring verloren. Het heeft zin de vraag te stellen, of het wel aangaat Calvijn voor het heden nog als leidsman en voorbeeld te kiezen.

II

Nu is ongetwijfeld op het ogenblik de constellatie een heel andere dan in den tijd, toen onze Universiteit werd opgericht en toen Pierson zijn *Studiën* publiceerde, in de jaren tussen 1880 en 1890. Toen gold het vrijwel algemeen als de meest vanzelfsprekende zaak ter wereld, dat Calvijn als leidsman niet in aanmerking kon komen. Thans laat zich het merkwaardige verschijnsel constateren, dat niet weinigen, ook onder wie geen engere geestverwanten willen heten, zich gaarne op hem beroepen en tegenover zijn opvattingen een onverholten sympathie aan den dag leggen.

In de visie op Calvijn en in de waardering voor zijn persoon heeft een verschuiving plaats gehad. De verklaring van dat verschijnsel zullen wij voor een deel moeten zoeken in de omstandigheid, dat de mannen en vrouwen van heden zelf anders zijn, zelf met andere vooronderstellingen tot de kwestie naderen dan van het geslacht van 1880 gezegd kan worden. Verschillende factoren hebben, in den loop der jaren, daartoe het hunne bijgedragen. Zo denk ik aan het optreden van Ernst Troeltsch met diens godsdienst- en cultuur-histo-